

ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ФИЗИКЕ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА
ШКОЛСКЕ 2011/2012. ГОДИНЕ.

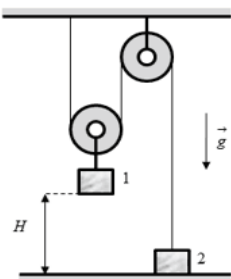

VII
РАЗРЕД

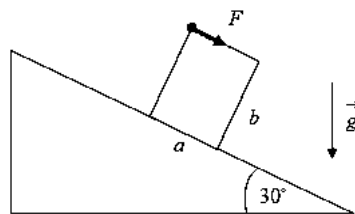
Друштво Физичара Србије
Министарство просвете и науке Републике Србије
ЗАДАЦИ - општа одељења

РЕПУБЛИЧКИ НИВО
28.04.2012.

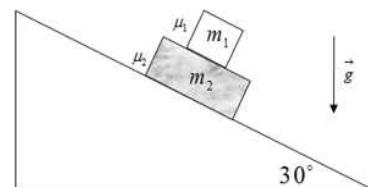
1. Мало тело у првом случају слободно пада без почетне брзине, при чему последњих 30 m пута пређе за 2 s. У другом случају тело слободно пада без почетне брзине, тако да је у последњој секунди кретања средња брзина тела душло већа него у претпоследњој. Колика је разлика висина са којих тело пада?
2. Са железничких станица А и Б истовремено крећу један ка другом два воза, без почетних брзина, по паралелним колосецима. Оба воза се у почетку крећу равномерно убрзано док не достигну брзину v_1 , односно v_2 , а затим се тим брзинама крећу до станица А и Б. Однос тих брзина је $v_1 / v_2 = 3 / 4$. У тренутку мимоилажења, брзине возова су једнаке. Ако возови истовремено стижу у станицу А, односно Б, одредити однос њихових убрзања a_1 / a_2 . Нацртати график зависности брзина возова од времена кретања.
3. У систему приказаном на слици 1, маса првог тела је $m_1 = 5 \text{ kg}$, док је маса другог тела $m_2 = 1 \text{ kg}$. Прво тело је везано за покретни котур, и налази се на висини $H = 1 \text{ m}$ у односу на хоризонталну подлогу, док друго тело лежи на хоризонталној подлози. Масу котурова, неистегљивих нити и сва трења у систему занемарити. Ако систем започиње кретање из стања мировања, одредити максималну висину до које ће се подићи друго тело.
4. Паралелопипед масе $m = 2 \text{ kg}$, чије странице имају дужину $a = 30 \text{ cm}$ и $b = 45 \text{ cm}$, мирује на стрмој равни нагибног угла $\alpha = 30^\circ$. На њега почиње да делује константа сила F , као што је приказано на слици 2. Колики треба да буде интензитет те силе да би се паралелопипед преврнуо без клизања?
5. На непокретној стрмој равни нагибног угла $\alpha = 30^\circ$, налази се тело масе $m_2 = 10 \text{ kg}$. На њему се налази тело масе $m_1 = 5 \text{ kg}$ (слика 3). Коефицијент трења између тела износи $\mu_1 = 0.15$, док између тела m_2 и стрме равни износи $\mu_2 = 0.3$. Ако током кретања долази до клизања између тела, израчунати убрзање тела m_1 у односу на тело m_2 .

Слика 1.

Слика 2.

Слика 3.

Сваки задатак носи 20 поена. Узети да је убрзање Земљине теже $g = 10 \text{ m/s}^2$.

Задатке припремио: Владимир Чубровић, Физички факултет, Београд

Рецензент: Проф. др Иван Манчев, ПМФ, Ниш

Председник комисије: Проф. др Мићо Митровић, Физички факултет, Београд

Свим такмичарима желимо успешан рад!

VII

Друштво Физичара Србије
Министарство просвете и науке Републике Србије

РЕПУБЛИЧКИ НИВО
28.04.2012.

РАЗРЕД

РЕШЕЊА - општа одељења

1. Први случај: по услову задатка је $\Delta H = 30 \text{ m}$. Користећи једначине вертикалног хица наниже следи да је (видети слику 1): $\Delta H = H_2 - H_1 = \frac{v_2^2}{2g} - \frac{v_1^2}{2g}$ [2п] одакле произилази да је $\Delta H = \frac{1}{2g}(v_2 - v_1)(v_2 + v_1)$ (1)

Временски интервал $\Delta t = 2 \text{ s}$ за које тело пређе пут ΔH је: $\Delta t = \frac{v_2}{g} - \frac{v_1}{g}$, одакле следи да је $v_2 - v_1 = g \Delta t$ (2)

[2п]. Комбинујући релације (1) и (2) добијамо: $v_2 + v_1 = \frac{2 \Delta H}{\Delta t}$ (3) [1п].

Сабирајући једначине (2) и (3) добијамо да је брзина којом тело удари у подлогу једнака $v_2 = \frac{g \Delta t}{2} + \frac{\Delta H}{\Delta t} = 25 \frac{\text{m}}{\text{s}}$ [2п]. Висина са које тело пада је $H^{(1)} = \frac{v_2^2}{2g} = 31.25 \text{ m}$ [1п].

Други случај: На почетку претпоследње секунде кретања брзина тела је: $v_1 = g(t - 2\Delta t)$ [2п]. На почетку последње секунде кретања брзина тела је: $v_2 = g(t - \Delta t)$ [2п]. Брзина којом тело удари у подлогу је: $v_3 = gt$, где је t -укупно време кретања тела, а $\Delta t = 1 \text{ s}$.

Средња брзина тела у претпоследњој секунди кретања је: $v_{s1} = \frac{v_2 + v_1}{2} = \frac{g(t - \Delta t) + g(t - 2\Delta t)}{2} = \frac{g(2t - 3\Delta t)}{2}$

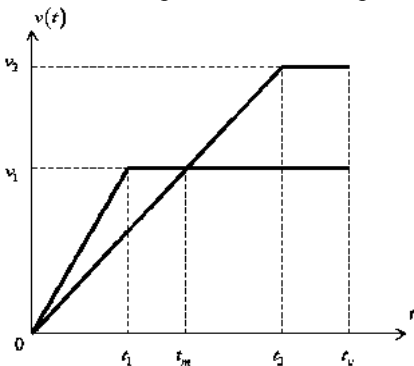
[2п]. Средња брзина тела у последњој секунди кретања је: $v_{s2} = \frac{v_3 + v_2}{2} = \frac{gt + g(t - \Delta t)}{2} = \frac{g(2t - \Delta t)}{2}$ [2п]. По

услову задатка је $v_{s2} = 2v_{s1}$. Из претходног следи да је: $\frac{g(2t - \Delta t)}{2} = 2 \cdot \frac{g(2t - 3\Delta t)}{2}$ тј. $2t - \Delta t = 4t - 6\Delta t$

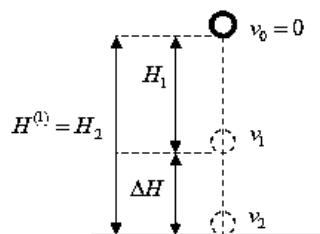
одакле добијамо да је: $t = \frac{5}{2} \Delta t = 2.5 \text{ s}$ [2п] Висина са које тело пада је: $H^{(2)} = \frac{gt^2}{2} = 31.25 \text{ m}$ [1п]. Из

претходно добијених резултата видимо да су висине са којих тело пада једнаке тј. $H^{(1)} = H^{(2)}$ [1п]

2. Зависност брзине возова од времена кретања приказана је на следећем графику (слика 2):

Слика 2. [3п]

Слика 1.

Нека је S -растојање између станица, t_1 -тренутак у ком први воз достигне брзину v_1 , t_2 -тренутак у ком други воз достигне брзину v_2 , t_m -тренутак мимоилажења возова, а t_u -укупно време кретања возова. Максималне брзине које достигну возови су: $v_1 = a_1 t_1$ и $v_2 = a_2 t_2$. Ако претходне две једначине поделимо добијамо однос убрзања

возова: $\frac{a_1}{a_2} = \frac{v_1 \cdot t_2}{v_2 \cdot t_1} = \frac{3t_2}{4t_1}$ [1п]. Остаје нам да нађемо однос $\frac{t_2}{t_1}$.

**ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ФИЗИКЕ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА
ШКОЛСКЕ 2011/2012. ГОДИНЕ.**

Сваки воз пређе укупан пут S , који је за први воз једнак: $S = \frac{1}{2}v_1t_1 + v_1(t_u - t_1) = v_1t_u - \frac{1}{2}v_1t_1$ [2п], а за други:

$S = \frac{1}{2}v_2t_2 + v_2(t_u - t_2) = v_2t_u - \frac{1}{2}v_2t_2$ [2п]. До тренутка мимоилажења, први воз пређе пут

$S_1 = \frac{1}{2}v_1t_1 + v_1(t_m - t_1)$ [2п], а други $S_2 = \frac{1}{2}v_1t_m$ [2п]. Збир ова два пута једнак је удаљености између станица:

$S = S_1 + S_2 = \frac{3}{2}v_1t_m - \frac{1}{2}v_1t_1$ [1п]. Вредности пређених путева су одређени графичким путем. Пошто су у тренутку мимоилажења брзине возова једнаке следи да је: $a_2 \cdot t_m = v_1$ (видети график). Убрзање другог воза је

$a_2 = \frac{v_2}{t_2} = \frac{v_1}{t_m}$, одакле следи да је време мимоилажења возова једнако: $t_m = \frac{v_1t_2}{v_2} = \frac{3}{4}t_2$ [1п]. Користећи претходне

релације, добијамо да је удаљеност између станица једнака: $S = \frac{9}{8}v_1t_2 - \frac{1}{2}v_1t_1$ [2п]. Ако из укупног пута којег пређу возови, изразимо укупно време кретања, и искористимо задњу релацију за растојање између станица добијамо следеће једнакости:

$$t_u = \frac{S}{v_1} + \frac{1}{2}t_1 = \frac{9}{8}t_2 - \frac{1}{2}t_1 + \frac{1}{2}t_1 = \frac{9}{8}t_2 \text{ [1п]}, \text{ и } t_u = \frac{S}{v_2} + \frac{1}{2}t_2 = \frac{27}{32}t_2 - \frac{3}{8}t_1 + \frac{1}{2}t_2 = \frac{43}{32}t_2 - \frac{3}{8}t_1 \text{ [1п]}.$$

Изједначавањем десних страна задње две једначине добијамо да је: $\frac{t_2}{t_1} = \frac{12}{7}$ [1п]. Коначно је однос убрзања возова

једнак: $\frac{a_1}{a_2} = \frac{3 \cdot 12}{4 \cdot 7} = \frac{9}{7}$ [1п].

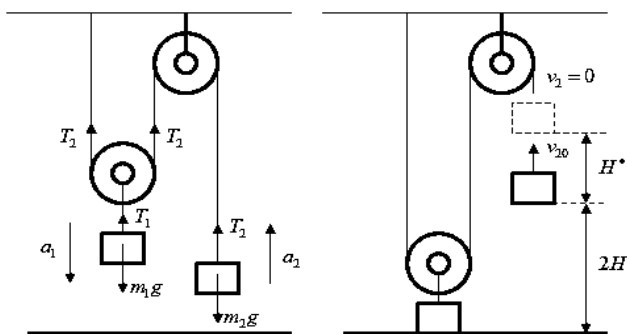
3. Једначине кретања тела су: $m_1a_1 = m_1g - T_1$ [1 п] и $m_2a_2 = T_2 - m_2g$ [1 п]. Притом је $T_1 = 2T_2$ [2 п]. Из услова неистегљивости нити следи веза између убрзања тела: $a_2 = 2a_1$ [3п]. Комбинујући претходне једначине

добијамо вредности убрзања тела у односу на подлогу: $a_2 = \frac{2m_1 - 4m_2}{m_1 + 4m_2} \cdot g = \frac{2}{3}g$ [2п] и $a_1 = \frac{a_2}{2} = \frac{1}{3}g$. У

тренутку када прво тело додирне подлогу друго тело се налази на висини $2H$ и поседује брзину v_{20} . У наставку кретања нит не игра никакву улогу, и друго тело изводи вертикални хитац навише почетном брзином v_{20} [3п].

Брзину v_{20} добијамо из следеће једначине: $v_{20}^2 = 4a_2H$ [2п]. Користећи једначину вертикалног хица навише добијамо: $v_{20}^2 = 2gH^*$ [2п]. Максимална висина до које се подигне друго тело је: $H_{\max} = 2H + H^*$ [2п].

Комбинујући задње три једначине добијамо: $H_{\max} = 2H \left(1 + \frac{a_2}{g}\right) = \frac{10}{3}H = 3,33 \text{ m}$ [2п].

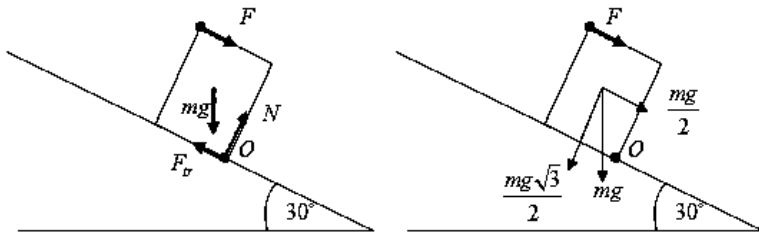
Слика 3.

4. У тренутку ротације тела око ивице O на паралелопипед делују сила F , сила Земљине теже mg , сила трења F_{tr} , и сила реакције подлоге N [2п]. Притом сила трења и сила реакције подлоге у том тренутку делују по ивици O , па не утичу на ротацију тела [6п]. Тело се преврће ако је момент силе F у односу на ивицу O већи од момента силе mg тј. ако је испуњена неједнакост:

$$F \cdot b + \frac{1}{2} mg \cdot \frac{b}{2} > mg \frac{\sqrt{3}}{2} \cdot \frac{a}{2} \quad [6п]. \text{ тј. } F > \frac{mg}{2} \left(\frac{a\sqrt{3}}{2b} - \frac{1}{2} \right) \quad [3п].$$

Гранична вредност силе F је: $F = \frac{mg}{4} \left(\frac{a}{b} \sqrt{3} - 1 \right) = 0.77 \text{ N}$ [3п]

Слика 4.

5. Како тела током кретања клизају једно у односу на друго, вредности њихових убрзања су различита.

Једначине кретања тела дуж координатних оса су:

тело m_1 :

$$x: m_1 a_1 = \frac{1}{2} m_1 g - F_{tr1} = \frac{1}{2} m_1 g - \mu_1 N_1, \quad y: N_1 = \frac{\sqrt{3}}{2} m_1 g \quad [5п], \text{ одакле добијамо да је убрзање тела } m_1 \text{ у}$$

$$\text{односу на стрму раван једнако: } a_1 = \frac{1}{2} g - \frac{\sqrt{3}}{2} \mu_1 g = 3.7 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \quad [3п].$$

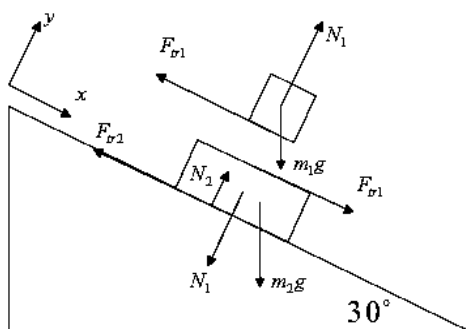
тело m_2 :

$$x: m_2 a_2 = \frac{1}{2} m_2 g + F_{tr1} - F_{tr2} = \frac{1}{2} m_2 g + \mu_1 N_1 - \mu_2 N_2, \quad y: N_2 = N_1 + \frac{\sqrt{3}}{2} m_2 g = \frac{\sqrt{3}}{2} (m_1 + m_2) g \quad [5п], \text{ одакле}$$

добијамо да је убрзање тела m_2 у односу на стрму раван једнако:

$$a_2 = \left(\frac{1}{2} + \frac{\sqrt{3}}{2} \mu_1 \frac{m_1}{m_2} - \frac{\sqrt{3}}{2} \mu_2 \frac{(m_1 + m_2)}{m_2} \right) \cdot g = 1.76 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \quad [3п].$$

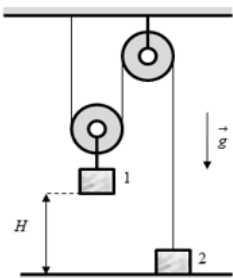
Убрзање тела m_1 у односу на тело m_2 је једнако: $a_{r1} = a_1 - a_2 = 1.94 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$ [4п].

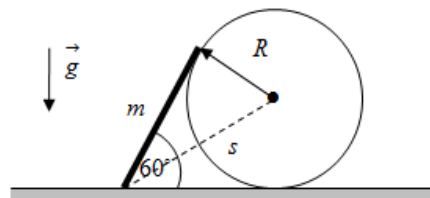
Слика 5.

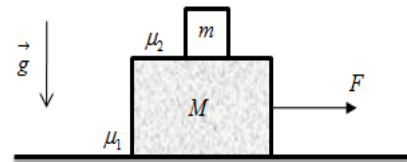
1. Мало тело у првом случају слободно пада без почетне брзине, при чему последњих 30 m пута пређе за 2 s . У другом случају тело слободно пада без почетне брзине, тако да је у последњој секунди кретања средња брзина тела дупло већа него у претпоследњој. Колика је разлика висина са којих тело пада ?
- 2 . Са железничких станица А и Б истовремено крећу један ка другом два воза, без почетних брзина, по паралелним колосецима. Оба воза се у почетку крећу равномерно убрзано док не достигну брзину v_1 , односно v_2 , а затим се тим брзинама крећу до станица А и Б. Однос тих брзина је $v_1 / v_2 = 3 / 4$. У тренутку мимоилажења брзине возова су једнаке. Ако возови истовремено стижу у станицу А, односно Б, одредити однос њихових убрзања a_1 / a_2 . Нацртати график зависности брзина возова од времена кретања.
3. У систему приказаном на слици 1, маса првог тела је $m_1 = 5 \text{ kg}$, док је маса другог тела $m_2 = 1 \text{ kg}$. Прво тело је везано за покретни котур, и налази се на висини $H = 1 \text{ m}$ у односу на хоризонталну подлогу, док друго тело лежи на хоризонталној подлози. Масу котурова, неистегљивих нити и сва трења у систему занемарити. Ако систем започиње кретање из стања мировања, одредити максималну висину до које ће се подићи друго тело.
4. Штап масе $m = 2 \text{ kg}$ мирује на ваљку чији је полупречник $R = 2 \text{ m}$. Штап има правац тангенте на ваљак у тачки у којој његов горњи крај додирује ваљак. У том положају угао који штап гради са хоризонталном подлогом је 60° (слика 2). Растојање између тачке додира штапа са подлогом и центра ваљка је $s = 4 \text{ m}$. Трење постоји у свим додирним тачкама тела, а претпоставка је да је довољно велико да одржава систем у равнотежи. Одредити интензитет силе трења између ваљка и подлоге, тако да систем мирује.
5. Блок масе M налази се хоризонталној подлози. На блоку се налази тело масе m . Коефицијент трења између блока и подлоге је μ_1 , а између блока и тела је μ_2 (слика 3). У почетном тренутку, на блок почиње у хоризонталном правцу да делује сила интензитета $F = f \cdot t$, где је f сила по јединици времена, а t време. Максимална вредност силе трења мировања и вредност силе трења клизања је иста. Испитати како ће се током времена кретати тела, и одредити вредности убрзања тела у односу на хоризонталну подлогу у карактеристичним временским интервалима.

Слика 1.

Слика 2.

Слика 3.

Сваки задатак носи 20 поена. Узети да је убрзање Земљине теже $g = 10 \text{ m/s}^2$.

Задатке припремио: Владимир Чубровић, Физички факултет, Београд

Рецензент: Проф. др Иван Манчев, ПМФ, Ниш

Председник комисије: Проф. др Мићо Митровић, Физички факултет, Београд

Свим такмичарима желимо успешан рад!

VII

Друштво Физичара Србије
Министарство просвете и науке Републике Србије
РЕШЕЊА - посебна одељења

РЕПУБЛИЧКИ НИВО
28.04.2011.

РАЗРЕД

1. Први случај: По услову задатка је $\Delta H = 30 \text{ m}$. Користећи једначине вертикалног хица наниже следи да је $\Delta H = H_2 - H_1 = \frac{v_2^2}{2g} - \frac{v_1^2}{2g}$ [2п] одакле произилази да је $\Delta H = \frac{1}{2g}(v_2 - v_1)(v_2 + v_1)$ (1). Временски

интервал $\Delta t = 2 \text{ s}$ за које тело пређе пут ΔH је: $\Delta t = \frac{v_2}{g} - \frac{v_1}{g}$, одакле следи да је $v_2 - v_1 = g \Delta t$ [2п] (2).

Комбинујући релације (1) и (2) добијамо: $v_2 + v_1 = \frac{2 \Delta H}{\Delta t}$ (3) [1п]. Сабирајући једначине (2) и (3) добијамо

да је брзина којом тело удари у подлогу једнака $v_2 = \frac{g \Delta t}{2} + \frac{\Delta H}{\Delta t} = 25 \frac{\text{m}}{\text{s}}$ [2п]. Висина са које тело пада је

$$H^{(1)} = \frac{v_2^2}{2g} = 31.25 \text{ m} \quad [1\text{п}].$$

Други случај: На почетку претпоследње секунде кретања брзина тела је: $v_1 = g(t - 2\Delta t)$ [2п]. На

почетку последње секунде кретања брзина тела је: $v_2 = g(t - \Delta t)$ [2п]. Брзина којом тело удари у подлогу је: $v_3 = gt$, где је t -укупно време кретања тела, а $\Delta t = 1 \text{ s}$. Средња брзина тела у претпоследњој

секунди кретања је: $v_{s1} = \frac{v_2 + v_1}{2} = \frac{g(t - \Delta t) + g(t - 2\Delta t)}{2} = \frac{g(2t - 3\Delta t)}{2}$ [2п]. Средња брзина тела у

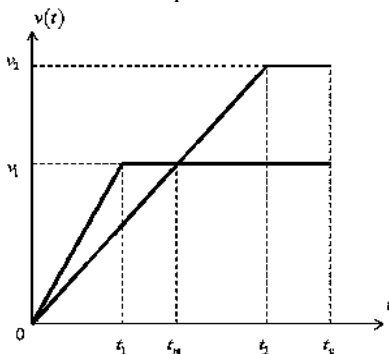
последњој секунди кретања је: $v_{s2} = \frac{v_3 + v_2}{2} = \frac{gt + g(t - \Delta t)}{2} = \frac{g(2t - \Delta t)}{2}$ [2п]. По услову задатка је

$v_{s2} = 2v_{s1}$. Из претходног следи да је: $\frac{g(2t - \Delta t)}{2} = 2 \cdot \frac{g(2t - 3\Delta t)}{2}$ тј. $2t - \Delta t = 4t - 6\Delta t$ одакле добијамо

да је: $t = \frac{5}{2}\Delta t = 2.5 \text{ s}$ [2п]. Висина са које тело пада је: $H^{(2)} = \frac{gt^2}{2} = 31.25 \text{ m}$ [1п]. Из претходно

добијених резултата видимо да су висине са којих тело пада једнаке тј. $H^{(1)} = H^{(2)}$ [1п].

2. Зависност брзине возова од времена кретања приказана је на следећем графику:

Нека је S -растојање између станица, t_1 -тренутак у ком први воз достигне брзину v_1 , t_2 -тренутак у ком други воз достигне брзину v_2 , t_m -тренутак мимоилажења возова, а t_u -укупно време кретања возова.

Слика 1. [3п]

Максималне брзине које достигну возови су: $v_1 = a_1 t_1$ и $v_2 = a_2 t_2$. Ако претходне две једначине поделимо

добијамо однос убрзања возова: $\frac{a_1}{a_2} = \frac{v_1 \cdot t_2}{v_2 \cdot t_1} = \frac{3t_2}{4t_1}$ [1п]. Остаје нам да нађемо однос $\frac{t_2}{t_1}$.

**ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ФИЗИКЕ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА
ШКОЛСКЕ 2011/2012. ГОДИНЕ.**

Сваки воз пређе укупан пут S , који је за први воз једнак: $S = \frac{1}{2}v_1t_1 + v_1(t_u - t_1) = v_1t_u - \frac{1}{2}v_1t_1$ [2п], а за

други: $S = \frac{1}{2}v_2t_2 + v_2(t_u - t_2) = v_2t_u - \frac{1}{2}v_2t_2$ [2п]. До тренутка мимоилажења, први воз пређе пут

$S_1 = \frac{1}{2}v_1t_1 + v_1(t_m - t_1)$ [2п], а други $S_2 = \frac{1}{2}v_1t_m$ [2п]. Збир ова два пута једнак је удаљености између

станица: $S = S_1 + S_2 = \frac{3}{2}v_1t_m - \frac{1}{2}v_1t_1$ [1п]. Вредности пређених путева су одређени графичким путем.

Пошто су у тренутку мимоилажења брзине возова једнаке следи да је: $a_2 \cdot t_m = v_1$ (видети график).

Убрзање другог воза је $a_2 = \frac{v_2}{t_2} = \frac{v_1}{t_m}$, одакле следи да је време мимоилажења возова једнако:

$t_m = \frac{v_1t_2}{v_2} = \frac{3}{4}t_2$ [1п]. Користећи претходне релације, добијамо да је удаљеност између станица једнака:

$S = \frac{9}{8}v_1t_2 - \frac{1}{2}v_1t_1$ [2п]. Ако из укупног пута којег пређу возови, изразимо укупно време кретања, и искористимо задњу релацију за растојање између станица добијамо следеће једнакости:

$$t_u = \frac{S}{v_1} + \frac{1}{2}t_1 = \frac{9}{8}t_2 - \frac{1}{2}t_1 + \frac{1}{2}t_1 = \frac{9}{8}t_2 \quad [1п], \text{ и } t_u = \frac{S}{v_2} + \frac{1}{2}t_2 = \frac{27}{32}t_2 - \frac{3}{8}t_1 + \frac{1}{2}t_2 = \frac{43}{32}t_2 - \frac{3}{8}t_1 \quad [1п]$$

Изједначавањем десних страна задње две једначине добијамо да је: $\frac{t_2}{t_1} = \frac{12}{7}$ [1п]. Коначно је однос

$$\text{убрзања возова једнака: } \frac{a_1}{a_2} = \frac{3 \cdot 12}{4 \cdot 7} = \frac{9}{7} \quad [1п].$$

3. Једначине кретања тела су: $m_1a_1 = m_1g - T_1$ [1п] и $m_2a_2 = T_2 - m_2g$ [1п]. Притом је $T_1 = 2T_2$ [2п]. Из услова неистегљивости нити следи веза између убрзања тела: $a_2 = 2a_1$ [3п]. Комбинујући претходне

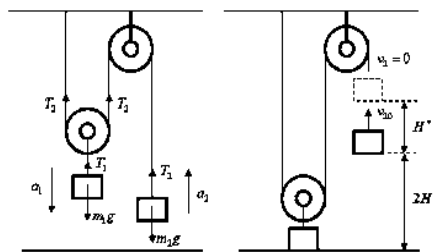
једначине добијамо вредности убрзања тела у односу на подлогу: $a_2 = \frac{2m_1 - 4m_2}{m_1 + 4m_2} \cdot g = \frac{2}{3}g$ [2п], и

$a_1 = \frac{a_2}{2} = \frac{1}{3}g$. У тренутку када прво тело додирне подлогу друго тело се налази на висини $2H$ и

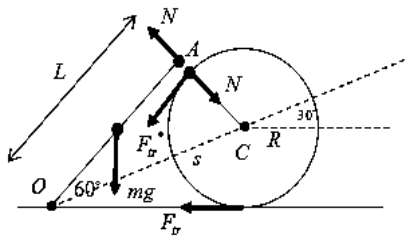
поседује брзину v_{20} . У наставку кретања нит не игра никакву улогу, и друго тело изводи вертикални хитац навише почетном брзином v_{20} [3п]. Брзину v_{20} добијамо из следеће једначине: $v_{20}^2 = 4a_2H$ [2п].

Користећи једначину вертикалног хица навише добијамо: $v_{20}^2 = 2gH^*$ [2п]. Максимална висина до које се подигне друго тело је: $H_{\max} = 2H + H^*$ [2п]. Комбинујући задње три једначине добијамо:

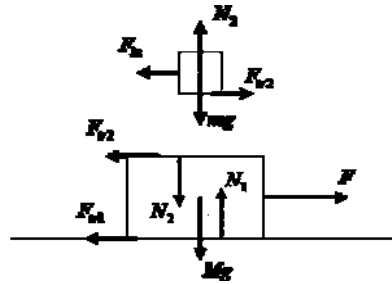
$$H_{\max} = 2H \left(1 + \frac{a_2}{g} \right) = \frac{10}{3}H = 3,33 \text{ m} \quad [2п].$$

Слика 2.

Слика 3.

Слика 4.

4. По услови задатка угао $\angle OAC$ је прав **[1п]**. Нека је L дужина штапа. Са слике се види да је $L = \sqrt{s^2 - R^2} = 2\sqrt{3}$ м **[1п]**. Нека је интензитет силе трења између ваљка и подлоге F_{fr} , а N сила међусобне реакције између ваљка и штапа. Како ваљак не ротира, сила трења између ваљка и штапа F_{fr}^* има исти интензитет као и сила трења F_{fr} , а усмерена је у правцу штапа од тачке A ка тачки O (слика 3). Разлог томе је, да се моменти од две силе трења који делују на ваљак морају поништавати јер ваљак не ротира **[6п]**. Услов равнотеже штапа у односу на ослонац O је: $\frac{1}{2}mg \cdot \frac{L}{2} = N \cdot L$ **[4п]**. Из задње једначине добијамо да је сила нормалне реакције једнака

$N = \frac{mg}{4} = 5$ N **[2п]**. Услов да се ваљак не креће дуж хоризонталне осе је: $N \frac{\sqrt{3}}{2} = F_{fr} + \frac{1}{2}F_{fr}$ **[4п]**. Из задње

једначине следи да је вредност силе трења једнака: $F_{fr} = \frac{N}{\sqrt{3}} = 2.89$ N **[2п]**.

5. У току временског интервала $t \in (0, t_1)$, сила F нема довољан интензитет да би условила кретање тела, тј. систем мирује **[2п]**. Током тог временског интервала сила трења F_{fr1} је у равнотежи са силом F , све до тренутка $t = t_1$ када достиже максималну вредност $F_{fr1, \max} = \mu_1 N_1$. У том тренутку блок почиње да се креће. Из равнотеже сила које делују на тела у вертикалном правцу: $Mg + N_2 = N_1$ и $mg = N_2$, добијамо тренутак када почиње кретање блока: $F = F_{fr1, \max} \Rightarrow f \cdot t_1 = \mu_1 N_1 \Rightarrow t_1 = \mu_1 \cdot \frac{(M + m)}{f} \cdot g$ **[2п]**. У току

временског интервала $t \in (t_1, t_2)$, у референтном систему везаном за блок, на тело делује инерцијална сила $\vec{F}_{in} = -m \vec{a}_M$ и она је уравнотежена силом трења F_{fr2} . Дакле тело и блок се крећу као целина, истим убрзањем a_M у односу на подлогу **[2п]**. Једначине кретања тела су: $ma_M = F_{fr2}$, $N_2 = mg$, $Ma_M = f \cdot t - \mu_1 N_1 - F_{fr2}$, и $Mg + N_2 = N_1$ **[2п]**. Комбинујући претходне једначине кретања добијамо да је убрзање блока и тела у односу на хоризонталну подлогу једнако: $a_M = \frac{f \cdot t}{M + m} - \mu_1 g$ **[2п]**. У тренутку

$t = t_2$, када је $F_{in} = F_{fr2, \max}$, тј. $ma_M = \mu_2 mg$, тело почиње да клиза по блоку **[2п]**. Комбинујући претходне две релације за временски тренутак t_2 добијамо: $\frac{f \cdot t_2}{M + m} - \mu_1 g = \mu_2 g \Rightarrow t_2 = \frac{(\mu_1 + \mu_2)(M + m)g}{f}$ **[2п]**. У

току времена $t > t_2$, тело клиза по блоку, а једначине кретања тела су: $ma_m = \mu_2 mg$, $N_2 = mg$, $Ma_{M1} = f \cdot t - \mu_1 N_1 - \mu_2 N_2$, и $Mg + N_2 = N_1$. **[2п]** Решавањем претходних једначина добијамо да су

вредности убрзања тела у односу на хоризонталну подлогу једнака: $a_{M1} = \frac{f \cdot t}{M} - \left[\mu_1 + (\mu_1 + \mu_2) \frac{m}{M} \right] \cdot g$

[2п] и $a_m = \mu_2 g$ **[2п]**.